

Toża sędziowska jako element symboliki sądowej

DOI: 10.53024/1.3.43.2021

OŁEKSIJ KRAWCZUK*, IWAN OSTASZCZUK**

STRESZCZENIE

W artykule omówiona została rola togi sędziowskiej w kontekście symboliki sądowej i stroju urzędowego sędziów. Przedstawiono historię togi sędziowskiej w symbolice judeochrześcijańskiej i tradycjach starożytnego Rzymu jako czynnika identyfikacji społecznej, godności i oznaki władzy, przynależności kapłańskiej i prawa do wymierzania sprawiedliwości. Następnie zwrócono uwagę na rolę togi sędziowskiej jako stroju urzędowego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, wyrażoną w ukraińskich aktach prawnych, a w szczególności w ustawie o sądownictwie i statusie sędziów. Przeanalizowano symbolikę kolorów togi sędziowskich oraz wymagania niezbędne do pełnienia urzędu sędziego. Zaproponowano rozszerzenie katalogu uroczystości wiążących się z prawem używania togi sędziowskiej na Ukrainie w celu edukacji prawnej społeczeństwa w duchu szacunku i zaufania do sądu.

Słowa kluczowe: toża sędziowska, symbolika sądowa, strój urzędowy sędziów, symbole prawnicze

WPROWADZENIE

Toża sędziowska przez wieki była i jest wciąż ważnym symbolem władzy sędziowskiej i sprawowania wymiaru sprawiedliwości, który obrazowo przekazuje nieskazitelnosc

---

* Docent dr hab. Ołeksij Krawczuk – sędzia Najwyższego Sądu Antykorupcyjnego (Ukraina, Kijów); profesor Katedry Prawa Informacyjnego, Gospodarczego i Administracyjnego, Narodowy Uniwersytet Techniczny Ukrainy „Kijowski Instytut Politechniczny im. Igora Sikorskiego” (Ukraina, Kijów); ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7844-2381>.

** Prof. dr hab. Iwan Ostaszczuk – Katedra Teologii i Religioznawstwa, Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny im. M.P. Dragomanowa (Ukraina, Kijów); ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6115-0884>.

charakteru sędziego, jego niezawisłość, bezstronność i odwagę oraz świadomość odpowiedzialności i wrażliwości w pełnieniu funkcji publicznej, jak też urzeczywistniania idei prawa i sprawiedliwości oraz poczucia godności zawodowej.

Strój urzędowy sędziów to jedna z najbardziej rozpoznawalnych form stroju¹, dzięki której każdy bezbłędnie stwierdzi, że ma do czynienia z osobą prowadzącą postępowanie sądowe.

Amerykański sędzia L.G. Arthur stwierdza, że toga sędziowska pomaga sędziom wykonać więcej pracy². Sędzia J.P. Nadeau metaforycznie zauważa, że „warto pamiętać, iż toga sędziowska nie okrywa nas mądrością, zrozumieniem i współczuciem. Musimy sami wnieść te cechy do sądu i stale je w sobie rozwijać. I odwrotnie, z togą sędziowską przychodzi odpowiedzialność za podjęte decyzje. Toga sędziowska jest związana z obowiązkiem niestrudzonego, bezstronnego poszukiwania i wymierzania sprawiedliwości”³.

Według amerykańskich naukowców O.G. Chasa i J. Thonga, którzy badali postrzeganie postępowań sądowych przez studentów prawa na pierwszym roku studiów, wystąpienie w debacie przed sędzią odzianym w togę sędziowską stwarza poczucie szacunku dla sali sądowej i wrażenie bardziej kompetentnego sędziego (w badaniu chodziło o poczucie, a nie o rzeczywistą świadomość, której autorzy badania nie oceniali), w porównaniu z wystąpieniem przed sędzią bez togi (w stroju biznesowym). Poddając analizie efekty rozpraw prowadzonych w sali sądowej, sali szkoleniowej i sali konferencyjnej naukowcy doszli do wniosku, że toga sędziowska sprzyja pozytywnemu obrazowi sędziego, niezależnie od miejsca prowadzenia procesu sądowego⁴.

Jeden z autorów patetycznie stwierdził, że „rozprawa sądowa musi pozostawiać wrażenie uroczystego nabożeństwa, gdzie sędzia jest kapłanem, toga zaś jego szatą pontyfikalną, a nie szlafrokiem jakimś!”⁵. Podkreśla się w tym cytacie, że strój urzędowy sędziego nie tylko zachowuje trwałą tradycję i prawniczą symbolikę, ale wymaga również odpowiedniej postawy i szacunku w trakcie korzystania z niego, by nie wyglądał jak kiepski teatralny rekwizyt o nieznanym przeznaczeniu.

---

¹ Zob. np. *History of Court Dress*, [in:] Courts and Tribunals Judiciary, <https://www.judiciary.uk/about-the-judiciary/the-justice-system/history/>.

² Arthur L.G., *Response – The Honorable Lindsay G. Arthur: What Makes Judges Judge*, “Washington University Law Quarterly” 1971, s. 359-366. <https://openscholarship.wustl.edu/law-lawreview/vol1971/iss2/8>.

³ Nadeau J.P., *Parę spostrzeżeń sędziego amerykańskiego – cz. 1*, 2017, <https://www.kwartalnikiustitia.pl/pare-spostrzezen-sedziego-amerykanskiego-cz-1,8798>.

⁴ Chase O.G & Thong J., *Judging Judges: The Effect of Courtroom Ceremony on Participant Evaluation of Process Fairness-Related Factors*, [in:] Yale Journal of Law & the Humanities, 2012, Vol. 24, s. 16, <https://digitalcommons.law.yale.edu/yjyh/vol24/iss1/10>.

⁵ Cyt. za: Mistygacz M., *Usytuowanie i strój urzędowy prokuratora w postępowaniu sądowym*, „Prokuratura i Prawo” 2014, nr 10, s. 75.

HISTORIA TOGI SĘDZIOWSKIEJ

W semiotycznym badaniu togi sędziowskiej nie może zabraknąć analizy rozumienia stroju w dziejach kultury powszechnej, a w szczególności w kulturze zachodniej, która w dużej mierze ukonstytuowana została przez biblijną tradycję bliskowschodnią. W symbolice judeochrześcijańskiej ważną rolę odgrywała odzież, oznaczając tożsamość osoby, jej przynależność do odpowiedniej grupy społecznej i zawodu, a także wyrażając jej stan duchowy i moralny oraz relację z Bogiem. Nadzy lub bez widocznych cech odróżniających ich ubranie mogli być tylko niewolnicy, ponieważ przez tysiące lat nie byli uważani za ludzi lecz byli postrzegani jako rzeczy należące do ich panów. Dla starożytnego człowieka „odzież nie była czymś przypadkowym, obojętnym, lecz obrazem, albo lepiej, rzeczywistością nowego człowieka, którym się stawał wraz ze zmianą odzienia”⁶.

W czasach Starego Testamentu ubranie odzwierciedlało status społeczny i bogactwo materialne człowieka: „Dla męża, którego król chce uczcić, niech przyniosą szatę królewską, w którą król się ubiera, i konia, na którym jeździ król, i niech mu włożą na głowę koronę królestwa. Podając zaś szaty i konia do rąk jednego spośród najznakomitszych książąt króla, niech ubiorą męża, którego król chce uczcić, i niech go obwożą na koniu po placu miejskim, i niech wołają przed nim: «Oto, co uczyniono mężowi, którego król chce uczcić!»” (Est 6, 7-9). Z przytoczonego fragmentu wynika, że ubranie symbolizowało podniesienie statusu społecznego człowieka.

Takie wyobrażenie o symbolice ubrania znalazło swoją kontynuację w szatach liturgicznych, które do dziś pełnią ważną rolę semantyczną w nabożeństwach judaizmu oraz Kościołów katolickiego i prawosławnego.

W starożytnym Rzymie, prawo które w znacznym stopniu wpłynęło na późniejsze prawodawstwo krajów europejskich, togi odgrywały ważną rolę w identyfikacji społecznej i symbolizowały władzę oraz sprawowanie wymiaru sprawiedliwości: senatorzy, pretorzy oraz dyktator mieli zaszczyt nosić białą togę (*toga praetexta*)⁷. Taka toga była noszona również przez magistratów, kapłanów oraz młodzieńców o statusie wolnym do 17 roku życia⁸. Zapożyczony od Etrusków ten rodzaj ubrania rzymskich nobili miał purpurowy pasek na krawędzi o szerokości 7,5 cm⁹. Toga w Rzymie wykraczała daleko poza praktyczne zastosowanie jako rodzaj ubrania – była postrzegana jako ważny symbol stratyfikacji społecznej i władzy publicznej, w tym sądownictwa.

⁶ Forstner, D. OSB, *Świat symboliki chrześcijańskiej. Leksykon*, Warszawa: Pax, 2001, s. 443.

⁷ Гнедич П. П., *История искусств. Живопись. Скульптура. Архитектура*, Москва: Изд-во Эксмо, 2006, s. 168.

⁸ Дворецкий И.Х., *Латинско-русский словарь*, Москва: Рус. яз. – Медиа, 2005, s. 613.

⁹ Mistygacz M., *Usytuowanie i strój urzędowy prokuratora...*, s. 74.

Urzędnicy nosili togę śnieżnobiałą (*toga candida*), królowie fioletową (*toga purpurea*), triumfatorów odznaczano zaś togą haftowaną (*toga picta*).

Toga była także symbolem narodowości rzymskiej. Postrzegano je w odpowiednim kontekście jako symbol pokojowego życia (*sedant arma togae* – „niech ustąpi broń todze”, czyli wojna – pokojowi). Toga stanowiła symbol działalności społeczno-politycznej, sztuki budowania wypowiedzi oraz władzy cywilnej czyli Senatu (*decreto togae*)¹⁰. Tak wysokie społeczne znaczenie togi od samego początku jej używania przez dostojników w Rzymie wyjaśnia jej recepcję w obecnych strojach sądowych i z zachowaniem takich cech, jak jednolity kolor, udrapowanie i luźność¹¹. W Rzymie toga „została wpisana w kulturowy kontekst wykonywania zawodu. Stanowiła element zobowiązujący, była symbolem dojrzałości i społecznej odpowiedzialności. Winna być noszona zgodnie z zasadą *togis neque restrictis neque fuisis*. Wreszcie toga była elementem łagodzącym obyczaje zgodnie z maksymą *noblesse oblige* czy też *cedant arma togae*. Stanowiła gorset, jarzmo limitujące nadmierną ekspresję. Hamowała zachowania *infra dignitatem*”¹².

Przez wieki toga była tradycyjnym strojem Rzymian, ale pod koniec I w. p.n.e. jej popularność spadła. W kontekście odrodzenia i umocnienia starożytnych zwyczajów i tradycji, pierwszy cesarz rzymski Oktawian August (63 p.n.e. – 14 n.e.) uczynił ją „ubraniem państwowym”, które wszyscy obywatele musieli nosić na Forum Romanum¹³.

Rzeczownik *togatus* miał następujące podstawowe znaczenia: „osoba nosząca togę”, „obywatel rzymski”, „osoba cywilna”¹⁴. Innymi słowy, toga była rodzajem ubrania związanego z Rzymem i jego obywatelami¹⁵. Jak widać, toga charakteryzowała tożsamość rzymską i wciąż należy do uniwersalnych symboli, które są nadal używane w systemach prawnych¹⁶.

Tradycyjne ubranie przekazujące określone znaczenia można zobaczyć nie tylko w sądach, ale i podczas barwnych ceremoniałów monarchicznych oraz w trakcie ważnych uroczystości naukowych i uniwersyteckich. Toga profesorska, kapłańska i sędziowska w kulturze europejskiej mają praktycznie wspólne pochodzenie.

¹⁰ Дворецкий И.Х., *Латинско-русский словарь*, Москва: Рус. яз. – Медиа, 2005, s. 775.

¹¹ Mistygacz M., *Usytuowanie i strój urzędowy prokuratora...*, s. 74; Дворецкий И. Х., *Латинско-русский словарь*, Москва: Рус. яз. – Медиа, 2005, s. 219.

¹² Mistygacz M., *Usytuowanie i strój urzędowy prokuratora...*, s. 75.

¹³ *Marble statue of a togatus (man wearing a toga)*, <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/247105>.

¹⁴ Дворецкий И.Х., *Латинско-русский словарь*, Москва: Рус. яз. – Медиа, 2005, s. 775.

¹⁵ Серов Н.В., *Цвет римской одежды в контексте мировой культуры. Мнемон. Исследования и публикации по истории античного мира*, 2009, Выпуск 8. Санкт-Петербург, s. 330-331.

¹⁶ Георгиевский Э.В., *Символизм древнерусского уголовного права*, [в:] *Право и политика*, 2013, № 2, s. 238.

K.B. Bodi pisze, że sędziowie i adwokaci zaczęli nosić ubrania podobne do długiej sutanny duchowieństwa w wiekach XIV-XV. W ich rozumieniu prosty strój, który był znakiem zawodu sędziego lub adwokata, podobnie jak osoby duchownej, przekazywał cechę prostoty i służby wymiarowi sprawiedliwości. W końcu strój świecki mógł okazać się zbyt odświętny i okazały, a przedstawiciel prawa i sądu nie może być w społeczeństwie człowiekiem mody. Pojawienie się sędziów w zbyt luksusowej odzieży nie budzi szacunku wobec sędziego¹⁷, nie wywołuje zaufania wobec sądu oraz może podważać szacunek i zaufanie do prawa. Toga sędziowska zapewnia równość oraz powagę i godność w procesie sądowym¹⁸. Są to zasady i standardy etyki zawodowej sędziów.

Czarne, nieco ascetyczne ubranie w stylu hiszpańskim stało się modne wśród arystokracji w całej Europie w XVI w., wprowadzając kościelno-prawniczy *dress code* na dworach królewskich¹⁹. K.B. Bodi podkreśla jednak, że godność zawodu sędziego jest bardziej związana z jego indywidualnym charakterem, kwalifikacjami, wiedzą i poczuciem sprawiedliwości, niż z noszeniem urzędowego ubrania²⁰.

W badaniu historii węgierskiego sądownictwa K.B. Bodi zwraca też uwagę na zachowanie węgierskiego (narodowego) charakteru w togach sędziowskich, które jednocześnie są wygodnym ubraniem, pozwalającym swobodnie się poruszać²¹.

TOGA SĘDZIOWSKA W UKRAIŃSKICH AKTACH PRAWNYCH

Analizując historię togi sędziowskiej w sądownictwie ukraińskim należy odwołać się do dokumentów prawnych byłego ZSRR. Zgodnie z art. 23 ustawy ZSRR z dnia 4 sierpnia 1989 r. (№ 328-I) o statusie sędziów w ZSRR, symbolem sądownictwa wykorzystywanym w Sądzie Najwyższym ZSRR jest toga sędziowska z wizerunkiem godła państwowego ZSRR. Symbole władzy sądowniczej w sądach poszczególnych socjalistycznych republik radzieckich miały być określone przez ustawodawstwo republik związkowych²².

Obecnie na Ukrainie według art. 16 ustawy z dnia 2 czerwca 2016 r. o sądownictwie i statusie sędziów sędzia sprawuje wymiar sprawiedliwości w todzie sędziowskiej i z medalionem, wzory których zatwierdza Rada Sędziów Ukrainy. Zgodnie z art. 139 powołanej ustawy sędzia otrzymuje togę sędziowską i medalion

---

¹⁷ Bodi K.B., *Judicial Robe. The Insignia of the Judicial Profession*, "Journal on European History of Law" 2019, Issue 10, s. 112, 114.

¹⁸ *Ibidem*, s. 114-116.

¹⁹ *Ibidem*, s. 112-113.

²⁰ *Ibidem*, s. 114.

²¹ *Ibidem*.

²² Закон СРСР «Про статус суддів в СРСР», 04.08.1989, № 328-I, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0328400-89#Text>.

ze środków budżetu państwowego Ukrainy²³. Analogiczne przepisy zawierała poprzednia ustawa o sądownictwie i statusie sędziów z 7 lipca 2010 r., № 2453-VI, (art. 16 i art. 137)²⁴.

Zgodnie z art. 44 pkt 12 ustawy Ukrainy z dnia 15 grudnia 1992 r., №2862-XII, o statusie sędziów, sędzia podczas sprawowania wymiaru sprawiedliwości musi być w todze sędziowskiej, opis i wzór której są zatwierdzane przez Gabinet Ministrów Ukrainy. Zaznaczyć należy, że do 2000 r. obowiązywała poprzednia wersja artykułu, która przewidywała zatwierdzenie opisu i wzoru togi przez Prezydium Rady Najwyższej Ukrainy, a także ustanawiała zapewnienie sędziom bezpłatnego stroju według norm Rządu Ukrainy²⁵.

Rozporządzenie Prezydium Rady Najwyższej Ukrainy z dnia 15 listopada 1993 r., № 3592-12, zatwierdziło wzór togi sędziowskiej sędziów Ukrainy. Toga sędziowska jest określona następująco: jest wykonana z cienkiej wełnianej tkaniny w kolorze czarnym bez podszewki, sylwetka trapezowa, długi rękaw pół-raglan z ozdobnym atlasowym paskiem koloru czarnego od dołu o szerokości 2 cm, zapięcie na trzy guziki. Na końcach kołnierza ozdobny atlasowy pasek koloru czarnego o szerokości 5 cm. Długość togi powinna być taka, aby odległość od podłoża do jej dolnej krawędzi wynosiła 28 cm²⁶.

Według rozporządzenia Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy z dnia 22 kwietnia 1994 r., № 16/5, w sprawie zasad przyjmowania, rozliczania, wydawania i noszenia stroju urzędowego sędziów Ukrainy togę sędziowską należy nosić z białą koszulą (dla kobiet bluzką) i szarym krawatem²⁷.

Po uchwaleniu w 2002 r. ustawy o sądownictwie Ukrainy²⁸ decyzją Rady Sędziów Ukrainy z 16 maja 2003 r., № 13, zatwierdzono opisy, szkice i wzory togi sędziowskiej sądów jurysdykcji powszechnej oraz oddzielnie dla sędziów Sądu Najwyższego Ukrainy. Według tych opisów oba rodzaje togi sędziowskiej mają być wykonane z cienkiej tkaniny wełnianej z domieszką poliestru. Długość togi

---

²³ Закон України «Про судоустрій і статус суддів», 02.06.2016, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.

²⁴ Закон України «Про судоустрій і статус суддів», № 2453-VI, 07.07.2010, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2453-17#Text>.

²⁵ Закон «Про статус суддів», №2862-XII, 15.12.1992, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2862-12>.

²⁶ Постанова Президії Верховної Ради України від 15 листопада 1993 року № 3592-12 «Про описи і зразки мантиї та службового обмундирування суддів України», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3592-12#Text>.

²⁷ Положення про порядок одержання, обліку, видачі та носіння службового обмундирування суддів України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22 квітня 1994 р. № 16/5, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0099-94#Text>.

²⁸ Закон України «Про судоустрій України», № 3018-III, 07.02.2002, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3018-14#Text>.

wynosi od podłoża do krawędzi 18 cm. Sama toga jest wyposażona w karczek, długie wszyte szerokie rękawy z mankietem i gęstymi fałdami. Toga sędziego sądu powszechnego była czarna, z podszewką w kolorze malinowo-czerwonym, zaś toga sędziego Sądu Najwyższego Ukrainy miała kolor bordowy²⁹. Taka toga (czarna, z malinową podszewką) jest nadal używana przez niektórych ukraińskich sędziów.

Nowoczesne modele togi sędziowskiej pojawiły się po reformie sądownictwa z 2016 r. Nowy Sąd Najwyższy rozpoczął kadencję 15 grudnia 2017 r.³⁰. Dla jego sędziów zatwierdzono wzór i opis techniczny stroju urzędowego. W ten sposób wzór togi sędziego Sądu Najwyższego z opisem i szkicem został zatwierdzony decyzją Rady Sędziów Ukrainy z 14 grudnia 2017 r., № 83, według której toga ma ciemnoniebieski kolor i trapezoidalny kształt sylwetki, co znacznie zwiększa jej objętość³¹. Nowa redakcja opisu i szkicu wzoru togi sędziego Sądu Najwyższego została zatwierdzona decyzją Rady Sędziów Ukrainy z 2 marca 2018 r., № 13³².

Jeśli chodzi o pozostałych sędziów, to decyzją Rady Sędziów Ukrainy z 17 września 2018 r. zatwierdzono opis techniczny togi sędziowskiej sądów lokalnych i apelacyjnych. Toga sędziego sądu apelacyjnego miała kolor niebieski, a sędziego sądu lokalnego jasnoniebieski. W treści decyzji stwierdzono, że po przejściu oceny kwalifikacyjnej i przeniesieniu do nowych sądów sędziowie powinni nosić togi wg wzoru swojego nowego sądu w celu potwierdzenia sprawowania wymiaru sprawiedliwości w ramach reformy sądownictwa na Ukrainie³³.

Decyzją Rady Sędziów Ukrainy z 25 stycznia 2019 r., № 7, zatwierdzono nową redakcję opisu technicznego togi, która przewiduje, że toga sędziego sądu lokalnego i apelacyjnego jest wykonana z cienkiej niebieskiej tkaniny garniturowej³⁴. Aktualnie obowiązujący opis techniczny (wzór) togi sędziowskiej lokalnych, apelacyjnych i wyższych sądów wyspecjalizowanych, zatwierdzony decyzją Rady Sędziów Ukrainy z 19 kwietnia 2019 r., № 23, przewiduje strój urzędowy z naturalnego materiału, niebieskiego koloru. Toga posiada sylwetkę „trapez” obszernego rozmiaru, z rękawami i centralnym zapięciem z zamkiem błyskawicznym. Długość

---

²⁹ Опис мантиї. Рішення Ради суддів України від 16.05.2003 №13, [https://rsu.court.gov.ua/userfiles/13\(1\).pdf](https://rsu.court.gov.ua/userfiles/13(1).pdf).

³⁰ Постанова Пленуму Верховного Суду від 30.11.2017 № 2 «Про визначення дати початку роботи Верховного Суду», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va002700-17#Text>.

³¹ Зразок мантиї ВС 2017. Рішення Ради суддів України від 14.12.2017 № 83, <http://rsu.gov.ua/ua/documents/58>.

³² Зразок мантиї ВС 2018. Рішення Ради суддів України від 02.03.2018 №13, <http://rsu.gov.ua/ua/documents?id=80&page=13&per-page=8>.

³³ Зразок мантиї 2018. Рішення Ради суддів України від 17.09.2018 № 52, <http://rsu.gov.ua/uploads/article/risenna-rsu-no-52-vid-17092018-p-5110a9d177.pdf>.

³⁴ Зразок мантиї січня 2019. Рішення Ради суддів України від 25 січня 2019 р. № 7, <http://rsu.gov.ua/uploads/article/risenna-rsu-no-7-vid-25012019-pr-2c1f170c19.pdf>.

togi jest taka, że odległość od podłoża do dolnej krawędzi wynosi 15 cm. Wykonana jest bez kołnierza i uzupełniona białym żabotem z cienkiej tkaniny w postaci sztucznego jedwabiu³⁵.

Jednocześnie obecnie w znacznej liczbie sądów powszechnych na Ukrainie sędziowie nadal posługują się starymi togami – czarnymi. Wydaje się, że zależy to głównie od tego, czy zamówiono i wykonano nowy model togi dla sędziów wymienionych sądów. Wiadomo, że ich wykonanie zajmuje trochę czasu (ponieważ są one szyte na miarę) i wymaga znacznych środków budżetowych.

Ważne jest, aby sędziowie mieli togi jednego wzoru. Jeśli np. proces sądowy jest prowadzony przez skład kolegialny, ważne jest, by wszyscy sędziowie byli w jednokowych togach, aby uczestnicy postępowania nie odnosili wrażenia, że sędziowie w jakiś sposób różnią się strojem urzędowym.

Opis togi sędziowskiej sędziogo Sądu Konstytucyjnego Ukrainy określa jego regulamin zatwierdzony decyzją Sądu Konstytucyjnego z 22 lutego 2018 r., № 1-ps/2018. Zgodnie z § 4 regulaminu toga ta wykonana jest z tkaniny w kolorze wiśniowym. Toga ma również trapezoidalną sylwetkę, kołnierz „stójkę” i rękawy z szerokimi mankietami. Długość togi powinna być taka, aby odległość od podłoża do dolnej krawędzi wynosiła 19 cm³⁶.

W niniejszym artykule warto krótko porównać togi wykorzystywane jako strój urzędowy w sądownictwie ukraińskim i polskim.

W Polsce rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 października 2011 r. w sprawie stroju urzędowego sędziów, w „szczegółowym opisie togi”, stwierdza, że „toga jest suknią fałdzistą z lekkiego czarnego materiału wełnianego lub wełnopodobnego, sięgającą powyżej kostek, około 25 cm od ziemi. U góry ma odcinany karczek szerokości 21 cm. Toga u dołu ma w obwodzie od 270 do 278 cm i od karczka w dół ułożona jest w kontrafałdy: po trzy na obydwu przodach togi oraz pięć do siedmiu na plecach. Środkowa kontrafałda na plecach togi ma fałdy po obu stronach; pozostałe kontrafałdy są wszywane do karczka w kierunku rękawów. Kołnierz togi jest okrągły, płasko wyłożony, zapinany pod szyją na haftkę. Szerokość kołnierza wynosi z tyłu 16 cm, a z przodu 18 cm. Końce kołnierza są ścięte w taki sposób, że tworzą wycięcie w formie kąta prostego. Toga zapinana jest na pięć guzików, z których jeden umieszczony jest po prawej stronie tuż pod kołnierzem, a cztery dalsze, zapinane kryto, umieszczone są poniżej karczka. Rękawy togi u góry ułożone są w siedem do dziewięciu kontrafałd, tworzących

---

³⁵ Зразок мантиї квітня 2019. Рішення Ради суддів України від 19.04.2019 № 23, <http://rsu.gov.ua/uploads/article/risenna-rsu-no-23-vid-19042019-p-4298ceacc5.pdf>.

³⁶ Регламент Конституційного Суду України, затверджений постановою Конституційного Суду України від 22.02.2018 № 1-пс/2018, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18#Text>.

bufy. Rękawy mają u dołu w obwodzie 75 cm i skrojone są w ten sposób, że po odwinięciu tworzą mankiety szerokości 10 cm, przymocowane z przodu do szwów rękawów. Wewnątrz rękawa przy przegubie ręki umieszczony jest zatrzask, na który można rękaw zapinać³⁷. Oprócz czarnego, kolorem togi jest też fioletowy: „kołnierz togi i mankiety mają wypustkę w kolorze fioletowym z materiału wełnianego lub wełnopodobnego, szerokości 0,5 cm”³⁸. Czarny i fioletowy są kolorami odświeżonymi i jednocześnie wyrażającymi pokorę, skromność i równowagę.

Odrębnie należy opisać symbolikę barw togi sędziowskiej w sądownictwie ukraińskim. Kolorystyka stroju urzędowego wyraża i podkreśla główne cechy sądownictwa, wymagania wobec osoby zajmującej stanowisko sędziego oraz ideę rządów prawa. W todze sędziowskiej często używa się czerni, co oznacza bezstronność, powściągliwość i neutralność w prowadzeniu procesu sądowego. Kolor malinowy i bordowy są bliskie purpurze i fioletowi, symbolizujących w kulturze europejskiej od czasów starożytnego Rzymu godność ważnej społecznej roli osoby: „Purpura była barwą świętą, boską, królewską, była symbolem życia, gdyż przypominała kolor życiodajnej krwi (...) Pełny strój z purpury był jednak wyłącznym przywilejem cesarów (...) Czerwonawemu fioletowi rzymskiemu, noszonemu w różnych – w zależności od rangi i okoliczności – odcieniach przez biskupów i innych dostojników kościelnych, można by zapewne przypisać znaczenie, które przywiązywano w starożytności do purpury”³⁹.

Kolor niebieski kojarzy się z niebem i wszystkim co wysokie i wzniosłe. Generalnie kolory czarny, fioletowy i niebieski w togach sędziowskich należy interpretować jako wyraz wysokiej godności i wagi funkcji pełnionej w sądzie.

TOGA SĘDZIOWSKA JAKO STRÓJ URZĘDOWY NA UKRAINIE

Toga sędziowska jest noszona przez sędziów na Ukrainie tylko podczas sprawowania wymiaru sprawiedliwości w trakcie rozpraw sądowych. Inne ceremonie, podczas których sędzia wkłada togę, niemal nie istnieją ani w prawodawstwie, ani w tradycji sądowniczej. Jedyną taką ceremonią jest uroczystość zaprzysiężenia Prezydenta Ukrainy (inauguracja), która odbywa się na uroczystym posiedzeniu parlamentu – w siedzibie Rady Najwyższej Ukrainy. Zgodnie z art. 104 Konstytucji Ukrainy, nowo wybrany Prezydent zostaje zaprzysiężony przez Przewodniczącego Sądu Konstytucyjnego. Z kolei ceremonia zaprzysiężenia nowo powołanego

---

³⁷ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 października 2011 r. w sprawie stroju urzędowego sędziów (Dz. U. z 2011 r. Nr 225, poz. 1354).

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ Forstner, D. OSB, *Świat symboliki chrześcijańskiej. Leksykon*, Warszawa: Pax, 2001, s. 120-121.

sędziego Sądu Konstytucyjnego zgodnie z treścią art. 18 ustawy o Sądzie Konstytucyjnym Ukrainy, odbywa się na specjalnym posiedzeniu plenarnym Sądu.

Podczas zaprzysiężenia Prezydenta Ukrainy Przewodniczący Sądu Konstytucyjnego Ukrainy jest obecny w todzie sędziowskiej. Chociaż ustawodawstwo tego nie przewiduje, to taka jest tradycja konstytucyjna⁴⁰.

Dla porównania zwróćmy uwagę, że sędziowie Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych są obecni podczas ceremonii zaprzysiężenia Prezydenta Stanów Zjednoczonych w togach sędziowskich. Prezydent zostaje zaprzysiężony przez Przewodniczącego Sądu Najwyższego⁴¹.

Podczas przysięgi nowo mianowanych sędziów Sądu Konstytucyjnego Ukrainy nowi sędziowie wypowiadają tekst przysięgi bez togi. Po złożonej przysiędze sędziom można wręczyć togę sędziowską i medalion⁴². Na tej uroczystości mogą być obecni inni sędziowie. Przykładowo w ceremonii zaprzysiężenia sędziów Sądu Konstytucyjnego Ukrainy 5 listopada 2019 r. uczestniczyli Przewodniczący Rady Najwyższej Ukrainy i Przewodniczący Sądu Najwyższego, który nie wkłada na taką uroczystość togi sędziowskiej⁴³.

Podobnie togi sędziowskiej nie wkłada Prezes Sądu Najwyższego i inni sędziowie obecni podczas zaprzysiężenia sędziów sądów powszechnych. Podczas zaprzysiężenia sędziom zazwyczaj nie wręcza się togi i medalionu – nie przewidziano osobnej uroczystości poświęconej ich wręczeniu. Dla sędziów Ukrainy nie przewidziano uroczystej togi zakładanej na niektóre uroczystości państwowe – mowa jest tylko o „zwykłej” todzie sędziowskiej, w której sprawowany jest wymiar sprawiedliwości. Tak więc toga sędziowska na Ukrainie, choć ma dość symboliczne znaczenie, jest używana tylko podczas procesów sądowych.

Pomimo faktu, że wręczenie togi czy medalionu sędziowskiego nie jest przewidziane ustawodawstwem Ukrainy jako osobne, oficjalne wydarzenie, to taka uroczystość mogłaby naszym zdaniem dobrze uzupełniać ceremonię zaprzysiężenia sędziego. Jednocześnie w niektórych przypadkach takie uroczystości odbywają się

---

⁴⁰ *Присяга Президента. Президент України Петро Порошенко склав Присягу Українському народу (частина 1)*, 7 червня 2014 р., <https://www.president.gov.ua/videos/prezident-ukrayini-petro-poroshenko-sklav-prisyagu-ukrayinsk-14>. *Присяга Президента. Зеленський склав присягу Президенту України. Укрінформ*, 20.05.2019, <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2703711-zelenskij-sklav-prisagu-prezidenta-ukraini.html>.

⁴¹ *3 oldest Supreme Court justices skip inauguration due to pandemic* [in:] Politico, 20 January 2021, <https://www.politico.com/news/2021/01/20/supreme-court-justices-inauguration-460740>.

⁴² *Конституційний Суд України сформовано у повному складі. Конституційний Суд України*, [в:] Конституційний суд України, 24.09.2018. <http://ccu.gov.ua/novyna/konstytutsiynnyu-sud-ukrayiny-sformovano-u-rovnomu-skladi>.

⁴³ *Урочиста церемонія складення присяги суддями Конституційного Суду України* 05.11.2019, [в:] RadaTVchannel. YoutubeUA, <https://www.youtube.com/watch?v=u-5WgrOGYjs>.

bezpośrednio w sądach, w których zaprzysiężony sędzia będzie sprawował wymiar sprawiedliwości lub w sądzie wyższej instancji. Przykładowo 27 grudnia 2012 r. w siedzibie Wydziału Terytorialnego Państwowej Administracji Sądowej Ukrainy w obwodzie Lwowskim odbyła się uroczystość wręczenia togi sędziowskiej i medalionu sędziom miejscowych sądów powszechnych Lwowa i obwodu lwowskiego, nowo powołanym na stanowisko sędziego. Na tą uroczystość przybyli zaproszeni emerytowani sędziowie sądów obwodu lwowskiego⁴⁴.

W dniu 15 grudnia 2020 r. nowo mianowani trzej sędziowie Użhorodzkiego sądu rejonowego obwodu zakarpackiego złożyli przysięgę⁴⁵. Już 17 grudnia 2020 r. w Zakarpackim Sądzie Apelacyjnym odbyła się uroczystość wręczenia togi i medalionów wspomnianym sędziom⁴⁶ razem z innymi nowo powołanymi sędziami obwodu zakarpackiego. Sędziowie włożyli togi bezpośrednio podczas uroczystości. Co jest godne uwagi, przewodnicząca sądu apelacyjnego, która wręczała togi, podczas uroczystości nie była ubrana w swoją togę, gdyż na Ukrainie nie ma w tej kwestii odpowiedniej tradycji sędowniczej⁴⁷.

Takie i inne uroczystości z udziałem sędziów w togach sędziowskich i z medalionami, naszym zdaniem, mogą okazać się swoistym uzupełnieniem symboliki sądownictwa i posłużyć edukacji prawnej prowadzonej wobec obywateli Ukrainy w duchu szacunku i zaufania do sądu.

WNIOSKI

Obecnie wykorzystanie stroju urzędowego – togi sędziowskiej – jest rozpowszechnione praktycznie na całym świecie. Na Ukrainie sędzia podczas sprawowania wymiaru sprawiedliwości ma obowiązek nosić togę sędziowską, co ma na celu stworzenie uroczystego nastroju i ułatwienie zrozumienia istotnego społecznego znaczenia postępowania sądowego oraz rządów prawa.

Toga sędziowska jest znakiem wyróżnienia i jednocześnie symbolem równości, wskazuje, że prawnik sprawujący urząd sędziego nie powinien podkreślać swojej

---

⁴⁴ Відбулось урочисте вручення мантії та нагрудних знаків новопризначеним суддям, [в:] Судова влада України, 28 грудня 2012. <https://ics.gov.ua/archive/22665/>.

⁴⁵ Вітаємо суддів Ужгородського міськрайонного суду, 2020. Вітаємо суддів Ужгородського міськрайонного суду Катерину Дегтяренко, Олену Голяну та Трину Логойду з складанням присяги судді, [в:] Ужгородський міськрайонний суд Закарпатської області, 17 грудня 2020. <https://ug.zk.court.gov.ua/sud0712/pres-centr/news/1042417/>.

⁴⁶ У Закарпатському апеляційному суді вручили мантії та нагрудні знаки новопризначеним суддям, [в:] Закарпаття онлайн, 17 грудня 2020 р., <https://zakarpattya.net.ua/News/208163-U-Zakarpatskomu-apeliatsiinomu-sudi-vruchyly-mantii-ta-nahrudni-znaky-novopryznachenymsuddiam>.

⁴⁷ В Ужгороді урочисто вручили мантії та нагрудні знаки 9 новопризначеним суддям, [в:] Карпатський об'єктив, відео, 18.12.2020, <http://podiji.ko.net.ua/?p=84118>.

indywidualności eleganckim strojem. Stworzona została ona by symbolizować niezawisłość i bezstronność sądu oraz porzucenie przez sędziego stosunku osobistego do stron sporu. Ma podkreślać bezstronność i świadomość odpowiedzialności za sprawowanie sprawiedliwego wymiaru sprawiedliwości.

Historię tradycyjnego stroju osób obdarzonych władzą rozpatrywania sporów sądowych, w szczególności władców i sędziów, śledzić możemy już w czasach starożytnych i w średniowieczu. Odpowiednie pierwowzory współczesnej togi sędziowskiej można odnaleźć w rzymskiej todzie i w królewskim stroju władców chrześcijańskich. Wiele obrazów i wątków z kart biblijnych w chrześcijaństwie oraz sakralnych opowieści innych religii odnosi się do tego ubioru jako ważnego symbolu, w tym godności, prawości i prawa do sprawowania wymiaru sprawiedliwości.

Wykorzystanie tradycyjnego stroju, który przekazuje określone znaczenia, można prześledzić nie tylko w sądach, ale też podczas barwnego ceremoniału monarchicznego i arystokratycznego oraz w trakcie ważnych uroczystości naukowych, akademickich i uniwersyteckich. Ewolucja togi profesorskiej i sędziowskiej jest w kulturze europejskiej prawie synchroniczna.

Barwy użyte w togach sędziowskich mają osobne znaczenie symboliczne. W szczególności często używa się czerni, która oznacza bezstronność, powściągliwość i neutralność. Fiolet symbolizuje godność ważnej społecznej roli sędziego. Kolor niebieski kojarzy się z niebem i wszystkim co wysokie i wzniosłe. Generalnie kolory czarny, fioletowy i niebieski w togach sędziowskich należy interpretować jako wyraz wysokiej godności i odpowiedzialnej funkcji pełnionej w sądzie.

Toga sędziowska noszona jest przez sędziów na Ukrainie tylko w trakcie sprawowania wymiaru sprawiedliwości podczas rozpraw sądowych. Inne ceremonie, podczas których sędzia mógłby nosić togę sędziowską, prawie nie istnieją w prawodawstwie ani w ukraińskiej tradycji sądowniczej. Nie przewiduje się noszenia togi podczas zaprzysiężenia sędziego (ze względu na konieczność wykonania tego rodzaju ubioru dla każdego sędziego według jego indywidualnych potrzeb). Jedyną przewidzianą w ustawodawstwie Ukrainy ceremonią pozasądową, w której sędzia (w tym przypadku przewodniczący Sądu Konstytucyjnego Ukrainy) uczestniczy w stroju sędziego, jest ceremonia objęcia urzędu przez Prezydenta Ukrainy (inauguracja) podczas uroczystego posiedzenia Rady Najwyższej Ukrainy. W trakcie zaprzysiężenia Prezydenta Ukrainy Przewodniczący Sądu Konstytucyjnego Ukrainy jest obecny w todzie sędziowskiej według tradycji konstytucyjnej, chociaż ustawodawstwo tego nie przewiduje. Natomiast w innych krajach istnieje tradycja uczestniczenia sędziów w togach sędziowskich w wielu publicznych ceremoniach, od inauguracji kadencji urzędników po uroczystości pogrzebowe: jeśli sędzia uczestniczy w ceremonii właśnie jako sędzia, to może włożyć urzędowy

strój sędziowski. Można przypuszczać, że opisana tradycja w niektórych krajach związana jest z szerszym kontekstem kulturowym ceremoniału.

Warto również podkreślić, że dla sędziów Ukrainy nie przewidziano innej, oficjalnej lub uroczystej togi na niektóre uroczystości państwowe. Istnieje tylko „zwykła” toga sędziowska, w której sędzia będzie sprawował lub sprawuje wymiar sprawiedliwości.

Kwestia używania togi sędziowskiej, poza wymiarem sprawiedliwości, zarezerwowana jest raczej dla sfery tradycji konstytucyjnych, a nie regulacji ustawowej. Jednocześnie, dla podkreślenia wpływu symbolicznego stroju sędziowskiego na edukację prawną, prowadzoną wobec obywateli w duchu szacunku i zaufania do sądu, konieczne wydaje się zapewnienie prawa udziału w uroczystościach z wykorzystaniem urzędowego stroju sędziowskiego w wypadkach takich, jak na przykład zaprzysiężenie nowo powołanych sędziów, zaprzysiężenie urzędników, wręczenie dyplomów absolwentom studiów prawniczych etc.

BIBLIOGRAFIA

Literatura

Arthur L.G., *Response – The Honorable Lindsay G. Arthur: What Makes Judges Judge*, „Washington University Law Quarterly” 1971. https://openscholarship.wustl.edu/law_lawreview/vol1971/iss2/8.
Bodi K.B., *Judicial Robe. The Insignia of the Judicial Profession*, „Journal on European History of Law” 2019, Issue 10.

Chase O.G & Thong J., *Judging Judges: The Effect of Courtroom Ceremony on Participant Evaluation of Process Fairness-Related Factors*, „Yale Journal of Law & the Humanities” 2012, Vol. 24, <https://digitalcommons.law.yale.edu/yjlh/vol24/iss1/10>.

Дворецкий И.Х., *Латинско-русский словарь*, Москва: Рус. яз. – Медиа, 2005.

Forstner, D. OSB, *Świat symboliki chrześcijańskiej. Leksykon*, Warszawa: Pax, 2001.

Георгиевский Э. В., *Символизм древнерусского уголовного права*, „Право и политика” 2013, № 2.

Гнедич П.П., *История искусств. Живопись. Скульптура. Архитектура*, Москва: Изд-во Эксмо, 2006.

History of Court Dress, [in:] *Courts and Tribunals Judiciary*, <https://www.judiciary.uk/about-the-judiciary/the-justice-system/history/>.

Конституційний Суд України сформовано у повному складі. Конституційний Суд України, [в:] Конституційний суд України, 24.09.2018. <http://ccu.gov.ua/новина/конституційну-суд-україну-сформовано-у-повному-складі>.

Marble statue of a togatus (man wearing a toga), <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/247105>.

Mistygacz M., *Usytuowanie i strój urzędowy prokuratora w postępowaniu sądowym*, „Prokuratura i Prawo” 2014, nr 10.

Nadeau J.P., *Parę spostrzeżeń sędziego amerykańskiego – cz. 1*, 2017, <https://www.kwartalnikiustitia.pl/pare-spostrzezen-sedziego-amerykanskiego-cz-1,8798>.

Присяга Президента. Зеленьський склав присягу Президента України. Укрінформ, 20.05.2019, <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2703711-zelenskij-sklav-prisagu-prezidenta-ukraini.html>.

Присяга Президента. Президент України Петро Порошенко склав Присягу Українському народу (частина 1), 7 червня 2014 р., <https://www.president.gov.ua/videos/prezident-ukrayini-petro-poroshenko-sklav-prisyagu-ukrayinsk-14>.

Серов Н.В., *Цвет римской одежды в контексте мировой культуры. Мнемон. Исследования и публикации по истории античного мира*, 2009, Выпуск 8. Санкт-Петербург.

У Закарпатському апеляційному суді вручили мантії та нагрудні знаки новопризначеним суддям, [в:] Закарпаття онлайн, 17 грудня 2020 р., <https://zakarpattya.net.ua/News/208163-U-Zakarpatskomu-apeliatsiinomu-sudi-vruchyli-mantii-ta-nahrudni-znaky-novopryznachenyim-suddiam>.

Урочиста церемонія складення присяги суддями Конституційного Суду України 05.11.2019, [в:] RadaTVchannel. YoutubeUA, <https://www.youtube.com/watch?v=u-5WgrOGYJs>.

Вітаємо суддів Ужгородського міськрайонного суду, 2020. Вітаємо суддів Ужгородського міськрайонного суду Катерину Дегтяренко, Олену Голяну та Ірину Логойду з складанням присяги судді, [в:] Ужгородський міськрайонний суд Закарпатської області, 17 грудня 2020. <https://ug.zk.court.gov.ua/sud0712/pres-centr/news/1042417/>.

В Ужгороді урочисто вручили мантії та нагрудні знаки 9 новопризначеним суддям, [в:] Карпатський об'єктив, відео, 18.12.2020, <http://podiji.ko.net.ua/?p=84118>.

Відбулось урочисте вручення мантії та нагрудних знаків новопризначеним суддям, [в:] Судова влада України, 28 грудня 2012. <https://ics.gov.ua/archive/22665/>.

3 oldest Supreme Court justices skip inauguration due to pandemic [in:] Politico, 20 January 2021, <https://www.politico.com/news/2021/01/20/supreme-court-justices-inauguration-460740>.

Акты праве

Опис мантії. Рішення Ради суддів України від 16.05.2003 №13, [https://rsu.court.gov.ua/userfiles/13\(1\).pdf](https://rsu.court.gov.ua/userfiles/13(1).pdf).

Положення про порядок одержання, обліку, видачі та носіння службового обмундирування суддів України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22 квітня 1994 р. № 16/5, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0099-94#Text>.

Постанова Пленуму Верховного Суду від 30.11.2017 № 2 «Про визначення дати початку роботи Верховного Суду», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va002700-17#Text>.

Постанова Президії Верховної Ради України від 15 листопада 1993 року № 3592-12 «Про описи і зразки мантії та службового обмундирування суддів України», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3592-12#Text>.

Регламент Конституційного Суду України, затверджений постановою Конституційного Суду України від 22.02.2018 № 1-пс/2018, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18#Text>.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 października 2011 r. w sprawie stroju urzędowego sędziów (Dz.U. z 2011 r. Nr 225, poz. 1354).

Закон СРСР «Про статус суддів в СРСР», № 328-I, 04.08.1989, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0328400-89#Text>.

Закон України «Про судоустрій і статус суддів», № 2453-VI, 15.04.2020, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2453-17#Text>.

Закон «Про статус суддів», №2862-XII, 15.12.1992, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2862-12>.

Закон України «Про судоустрій і статус суддів», № 1402-VIII, 02.06.2016, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.

Закон України «Про судоустрій України», № 3018-III, 07.02.2002, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3018-14#Text>.

Зразок мантії ВС 2017. Рішення Ради суддів України від 14.12.2017 № 83, <http://rsu.gov.ua/ua/documents/58>.

Зразок мантиї ВС 2018. Рішення Ради суддів України від 02.03.2018 №13, <http://rsu.gov.ua/ua/documents?id=80&page=13&per-page=8>.

Зразок мантиї квітня 2019. Рішення Ради суддів України від 19.04.2019 № 23, <http://rsu.gov.ua/uploads/article/risenna-rsu-no-23-vid-19042019-p-4298ceacc5.pdf>.

Зразок мантиї січня 2019. Рішення Ради суддів України від 25 січня 2019 р. № 7, <http://rsu.gov.ua/uploads/article/risenna-rsu-no-7-vid-25012019-pr-2c1f170c19.pdf>.

Judge's robe as an element of judicial symbolism

SUMMARY

The article discusses the semantics of the judge's robe in the context of judicial symbolism and court dress. The authors describe the history of the judge's robe in Judeo-Christian symbolism and ancient Roman traditions as a factor of social identification, dignity and sign of power, priestly office and the right to administer justice. The understanding of a judge's robe as an official dress in the administration of justice in Ukrainian legal acts, in particular in the Law of Ukraine "On the judiciary and the status of judges" is presented in the text of the article. The symbolism of the colors of the judge's robe was analyzed, indicating the main features of the judiciary and the requirements necessary to hold the office of a judge. The rules of robes worn by judges in Ukraine and in Poland is compared. It is proposed to extend the range of the ceremonies with the right to use a judge's robe in Ukraine for the purpose of public legal education in the spirit of respect and trust to the court.

Key words: judge's robe, judicial symbolism, court dress, judicial symbols.

